

Silvano Prodan

MARTINJAK
V BRDIH

ZALOŽNIŠTVO JUTRO

Silvano Prodan
MARTINJAK V BRDIH

Jezikovni pregled:
Alferija Bržan

Prelom in oprema:
Jurij Koščak

Fotografija na prednji strani ovitka:
Rajko Gorjan

Izdalo in založilo:
Založništvo Jutro, Jutro d.o.o., Ljubljana

Za založbo:
Stane Kodrič

© Avtor in Založništvo Jutro
vse pravice pridržane

*Soprogi Alojziji Simčič
ob njenem visokem jubileju
z iskreno željo,
da bi bili vsi, ki jo imamo radi,
še dolgo deležni njene neizmerne dobrote.*

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

929.52Simčič

PRODAN, Silvan
Martinjak v Brdih / Silvano Prodan.
- Ljubljana : Jutro, 2009

ISBN 978-961-6746-24-3
248020736

Naročila:

Jutro d.o.o., Črnuška c. 3, p.p. 1001 Ljubljana
Tel. (01) 561-72-30, 041 698-788, 031 521-195 • Faks (01) 561-72-35
E-pošta: JUTRO@SIOL.NET

Predgovor

Šestega novembra 2005. leta nas je pretresla novica, da je ponoči pri kraju Moša v prometni nesreči umrl Nini Simčič. Bil je edini sin Jožefa in Valerije Simčič, rojen na Reki dvajsetega septembra 1935. leta.

Nini Simčič, 1935–2005

Nini je bil obdarjen z izrednim spominom in enkratno sposobnostjo logičnega sklepanja. Zato ni čudno, da je bil nagrajen s posebno diplomom za odličen uspeh ob zaključku vsakega šolskega leta, od prvega razreda osnovne šole do srednješolske mature. Diplomiral je na Univerzi v Firencah iz industrijske psihologije. Zanimal se je tudi za jezike. Tako je z lahkoto uporabljal tudi francoščino, španščino, nemščino in angleščino. Na Univerzi v Pragi je dobil spričevalo o znanju češkega in ruskega jezika. Samostojno je spoznaval tudi kitajski jezik in pisavo.

Na številnih raziskovalnih potovanjih po vseh kontinentih je Nini spoznaval dežele in navade njihovih prebivalcev. Obenem ni zamudil priložnosti, da bi si nabavil literaturo v originalnih jezikih s področij, ki so ga zanimala. Skupaj s podedovanimi knjigami rodbin Simčič in Lenac so bile zapolnjene knjižne police v petih sobah na Placuti številka 16 v Gorici; to so bile najrazličnejše knjižne izdaje od sredine devetnajstega do konca dvajsetega in začetka enaindvajsetega stoletja.

Ninijevi dediči po materini in očetovi strani so bogato knjižnico ponujali v dar knjižnicam v Gorici in Novi Gorici. Po ogledu fonda, večinoma leposlovnega, jezikovnega, umetnostnozgodovinskega, zgodovinskega, geografskega in psihoanalitskega, so odgovorni knjižničarji zaključili, da ne razpolagajo s prostorom, kamor bi lahko knjige primerno skladiščili.

Med knjigami, ki sem jih z navdušenjem prevzel, sem našel tudi številne originalne dokumente, fotografije in razglednice, ki so mi bili podlaga za pričujoči poskus opisa stoletne kronike slovenske goriške rodbine od 1857. leta do sredine šestdesetih let prejšnjega stoletja. Pri tem sem upošteval tudi pripovedi iz spomina moje soproge, hčere najstarejšega brata Simčič.

Dobro se zavedam, da je pričujoči opis nepopoln, zaokrožen z mojim dopolnilom možnega poteka dogodkov. Za morebitne netočnosti se dedičem vnaprej opravičujem. Moj namen je bil nuditi vnukom in pravnukom le začetno izhodišče za nadaljnjo raziskavo in postopno dopolnjevanje.

Silvano Prodan

Martinjak v Brdih

Vedrega jutra v začetku julija 1857. leta se je Jožef Simčič, veleposestnik iz Martinjaka, odpravil z odločnim korakom po strmi stezi navzdol do potoka, od koder se je pot obrnila navzgor po osojni strani sosednjega hriba do Kozane. Sredi vasi se je najprej oglašil v trgovini pri Reyevih, ker jim je doma zmanjkalo soli in sladkorja. Ko mu je gospa Reyeva stehala po dva kilograma sladkorja in soli, se je iz skladiščnega prostora za trgovino prikazal tudi gospodar, s katerim sta bila od vedno v dobrih prijateljskih odnosih.

Prisrčno sta se pozdravila, nato je Reya pokazal prijatelju pismo, ki mu ga je prejšnjega dne pripeljal poštar iz Gorice. Pismo je prihajalo naravnost iz cesarjevega urada z Dunaja, s katerim ga je sam presvetli cesar Franc Jožef vabil sedemindvajsetega julija v Trst, kamor se bo pripeljal z vlakom na otvoritveni vožnji po novozgrajeni progi od Ljubljane do Trsta.

Oba, trgovec Reya in posestnik Simčič, sta se pred devetimi leti borila v enotah feldmaršala Radetskega, ki so štiriindvajsetega julija 1848. leta porazile piemontsko vojsko pri Custozzi. Ker je Reya takrat požrtvovalno rešil življenje ranjenemu oficirju, mu je cesar pozneje podelil tudi plemiški naslov. To je bil razlog za vabilo na sprejem cesarja v Trstu. Tako je sklepal trgovec.

Reyi se samemu ni dalo potovati v Trst. Zato je povabil prijatelja, da bi ga spremljal. Jožef se je branil, da ima ženo, Ano Jakončič iz Kozane, v sedmem mesecu nosečnosti. Na prigovarjanje trgovca, da bo to njima vzelo le dan časa, je pristal. Dogovorila sta se, da bosta šla do Gorice z Reyevim dvokolesnikom, nakar bosta prestopila v poštno kočijo, ki dnevno vozi iz Gorice v Trst in nazaj. Ker je Reya v Kozani opravljal tudi poštno službo, si ni težko zagotovil dve mesti v poštni kočiji.

Pritlična stavba na nasprotni, južni strani prostornega notranjega vrta je bila namenjena za hlev in hrambo kočije. Na vzhodno zunanjo steno hleva je bilo naslonjeno iz debelih desk zbito stranišče. Greznica in gnojna jama sta bili urejeni na južni zunanji strani hleva.

Po ogledu vseh prostorov v pritličju je prodajalec povabil Simčiča in Reyo še na ogled nadstropja. Z balkona so skozi dvokrilna vrata stopili v vežo in nato v ožji hodnik po celi dolžini stavbe. Proti balkonu, oziroma jugu, sta bila levo od vhoda manjši in večji prostor, desno pa prostorna kuhinja z ognjiščem in kaminom, naslonjenim na vzhodno steno hiše. Proti ulici, oziroma severu, so se vrstili štirje prostori z velikimi okni. V največjem je bilo celo dvodelno okno.

Na zahodnem koncu hodnika so strme lesene stopnice vodile skozi luknjo na podstrešje, ki je bilo osvetljeno s šestimi manjšini štrikotnimi okni na južni strani in okroglimi na severni strani. Podstrešje je bilo pod slemenom visoko dva metra, služilo pa je za hrambo žita, koruze, krompirja in tudi za sušenje pršutov, slanine, klobas in drugih kosov svinjine.

S hišo je bil Jožef Simčič zelo zadovoljen. Še posebej mu je bilo všeč, da je bila nedaleč stran, v ulici, ki pelje proti mostu čez Sočo, fontana. Tako je bila preskrba z vodo za stanovalce in živali zagotovljena v bližini.

Nekdanji hlev na Placuti številka 16

Ulica k mostu

Ulica Strazig

Prvi otrok

Žena Luiza se ni mogla odločiti, ali ji je bolj všeč hiša v Gorici ali tista sredi vinogradov v Martinjaku. Možu je predlagala, da bi teden do njegovega ponovnega prevzema službenih dolžnosti preživela kar na kmetijskem posestvu. Ivanu je bila ženina želja nadvse dobrodošla, ker se je tudi sam prijetno počutil sredi razgibanega kmečkega življenja. Rad je tudi ženi razkazal, do kod vse seže njuno posestvo, od potoka globoko med Martinjakom in Kozano do potoka med Martinjakom in Šmartskim hribom.

Petindvajsetega septembra 1887. leta je Ivan Simčič dopolnil okroglih trideset let razgibanega življenja, od služenja v cesarskem gardnem polku na Dunaju do službe glavnega blagajnika v Gorici in vodenja posestva v Martinjaku pri Kozani. Žena Luiza je bila v devetem mesecu nosečnosti. Ivan je potihoma upal, da bo njun prvi otrok zagledal luč sveta po trgatvi. Toda krepki prvorojenec ni počakal trgatve in je privekal na dan že devetega oktobra. Po družinski tradiciji ga bo dočakala obveza, da prevzame vodenje družinskega posestva. Zato sta srečna starša soglašala, da mu bo ime Gvido.

Mali Gvido se je razvijal v krepkega dojenčka, ki je pri mami v vsakem trenutku našel dovolj mleka, da mu sploh ni bilo do druge hrane. Ni minilo poldrugo leto in že ga je pri maminem oprsju zamenjal bratec Roman, ki se je rodil mrzlega štiriindvajsetega februarja 1889. leta, slab mesec po samomoru prestolonaslednika Rudolfa in Marije Vetsera, ki je pretresel ne samo cesarsko-kraljevo družino, ampak celotno Avstro-Ogrsko. Tudi nekdanji cesarjev gardist Ivan Simčič je bil ob dogodku vidno prizadet.

V družini Simčič so si sledila rojstva skoraj vsako leto. Osemnajstega novembra 1890. leta je luč sveta zagledal Jožef, poimenovan po nonotu in cesarju, kateremu je služil njegov oče. Toda že enajndvajsetega febru-

arja 1890. leta, tri dni pred drugim rojstnim dnevom brata Romana, je Jožek podlegel zahrbtni pljučnici. Mama Luiza je Jožetovo izgubo že po devetih mesecih nadomestila s prvorojeno hčerko Marijo, ki pa je bila tako slabotna, da se je od življenja poslovila že po sedmih dneh, petindvajsetega decembra 1891. leta. Po tej, že drugi, zaporedni izgubi je Luiza povila petega otroka, Ivana, štiriindvajsetega maja 1893. leta. Manj

Gvido Simčič v dijaških letih

kot dve leti pozneje, šestega julija 1895. leta, se je zakoncema Simčič, kot šesti otrok, rodila druga hči Erminija, ki je družino osrečevala dvanajst let. Preminila je na dan prvega maja 1907. leta, ki je bil že proglašen za delavski praznik. Trinajst mesecev po Erminiji sta Simčičeva, devetega avgusta 1896. leta, dobila sedmega otroka, ki sta ga krstila z imenom Jožef, v spomin na preminulega bratca. Nato je mama Luiza počivala tri leta. Vmes je italijanski anarhist Luigi Lucchini z umorom cesarice Elizabete že drugič tragično prizadel cesarsko-kraljevo družino. Pol leta po tem dogodku, prvega aprila 1899. leta, je Luiza rodila osmega otroka, sina Alojzija.

Odpor

Mesec dni pred trgovijo 1928. leta je Ema Jakončič v Martinjaku rodila Gvidu Simčiču prvega sina. Imenovala sta ga Zorko. Zaradi Gentilejevega zakona, ki v Italiji ni dovoljeval dajati otrokom slovenska imena, sta ga morala krstiti z imenom Albino. Samo štirinajst mesecem za Zorkom je v Gorici privekala na svet prva hči, ki sta jo imenovala po Gvidovi prezgodaj preminuli sestri Erminija in po njegovi mami Alojzija. Leto dni za Alojzijo je Ema rodila drugo hčer, Darinko, ki so jo morali krstiti z imenom Teodora. Nato je Ema počivala štiri leta. Na obisku pri tašči v Gorici koncem 1934. leta je potožila, da ne ve, kako da je ponovno noseča.

Gvidova mama Alojzija in žena Ema na dvorišču hiše v Martinjaku 1931. leta z otroki, z leve: triletni Zorko, dveletna Alojzija in enoletna Darinka

Zorko Simčič, 1928–2004, 1950. leta

»Kako ne veš kako? Ne spi več z mojim Gvidom. Pa boš vedela kako,« jo je podučila tašča.

Četrtega otroka, sina Srečka, je Ema rodila v drugi polovici junija 1935. leta. Tudi njega so morali krstiti s poitalijančenim imenom Felice. Istega leta se je Gvidov brat Alojz pri šestintridesetih letih raje upokojil, da mu ni bilo treba poitalijančiti priimka.

Simčičevi so imeli v Martinjaku tri

kolone, ki so živeli z družinami v hišah okrog prostranega dvorišča. Toda koloni niso bili polovičarji v pravem pomenu besede. To se pravi, da niso lastniku oddajali polovice vsega pridelka, temveč so svoj pridelek obdržali zase. Za plačilo so Gvidu dajali le del grozdja ob trgoviji.

Za Gvida in Emo je veliko posestvo zahtevalo dosti truda in še več skrbi. Gvido je ženo razbremenil tako, da je hčerko Alojzijo vpisal v osnovno šolo v Gorici. Stanovala pa je pri babici na Placuti. Po smrti babice, Gvidove mame, 1939. leta, je Gvido desetletno Alojzijo zaupal bratu Jožefu, da jo je vzel k sebi na Reko, kjer je nadaljevala šolanje.

Druga svetovna vojna, enako kot prva, je močno prizadela tudi Goriška brda. Na posestvu Simčičevih so še danes vidni ostanki kavern iz prve svetovne vojne. Med drugo svetovno vojno je Gvidova hiša nudila hrano in prenočišče številnim partizanskim skupinam. Zgodilo se je tudi, da so senik za partizani zasedli nemški vojaki in obratno. Člani Gvidove družine pa so v neprestani nevarnosti skrbeli, da niso Nemci nikoli zalotili partizanov. Pri Simčičevih je večkrat prenočil s svojo četo izredno razgledani in dobrohotni partizanski častnik Drago Košmrlj,

Bratranca Samo in Oskar v Zorkovem otroškem vozičku 1960. leta

katerega sta Oskar in Samo s tresenjem in ropotanjem klicala vsak svojo mamo. Ko je Samova mama izpolnjevala študijske obveznosti v Ljubljani, sta zanj z enako toplino in ljubeznijo skrbela teta Vera in stric Zorko.

Zorko je iz starih desk zbil tudi dvosedežni otroški voziček, v katerem je vozil oba dojenčka kot dvojčka, da sta lahko uživala v prijetnem vonju cvetoče rebule.

Jesen 1960. leta je bila za Lojzko še posebej zahtevna in naporna obremenitev. Poleg skrbi za eno in polletnega sina je na Pedagoški akademiji zagovarjala diplomsko nalogo, dva meseca za tem pa rodila drugega sina Rada. Istočasno je tedanji predsednik Skupščine Občine Piran prepričal svoje partizanske soborce iz Nove Gorice, da so sprejeli piranskega štipendista, poznejšega predsednika Občinske skupščine Ivana Bažca, na mesto njihove štipendistke Alojzije Simčič, ki je tako lahko nastopila službo profesorice likovne vzgoje na Osnovni šoli v Piranu.

Spomladi 1962. leta se je najina štiričlanska družina iz Lucije preselila v Koper. S pričetkom šolskega leta 1962/1963 je Lojzka nastopila službo profesorice likovne in tehnične vzgoje na Osnovni šoli Janka Premrla Vojka.

Četrto leto bivanja in dela v Kopru je Lojzka družino osrečila s tretjim sinom. Avtorjev brat, kateremu je žena Evelina rodila že dve hčeri, je hudomušno pripomnil, da z Lojzko znava delati samo sinove. Na našo veliko žalost smo se s tretjim sinom Bogom veselili le tri leta in pol. Še

Bratje: sedemletni Samo, šestletni Rado in šestmesečni Bogo pred hišo v Smedeli 1966. leta

posebej je bilo veselo zjutraj, ko so vsi trije fantki razposajeno pritekli v najino spalnico in se zvrstili med nama pod odejo.

Kruta usoda je družini iztrgala Boga ravno na dan mladosti petindvajsetega maja 1969. leta. V poskusu ublažitve velike bolečine, zaradi nenadomestljive izgube, se je družina odpeljala na dvotedenske počitnice na Jezersko ravno v času prvega pristanka vesoljskega plovila s človeško posadko na Luni. Toda misel na dragega in vselej nasmejanega Boga nas ni zapustila niti za trenutek.

Lojzka je za prva dva sinova skrbela noč in dan. Z desetimi in devetimi leti sta bila že tako velika, da ju ni bilo mogoče držati v naročju. Zato se je Lojzka odločila, da bo rodila še enkrat. Četrty otrok pa je ovrzel svakovo napoved, kajti na veliki šmaren, petnajstega avgusta 1970. leta, se je rodila hči Nada, ki je v družino prinesla novo upanje in novo radost.

Pred hčerinim tretjim rojstnim dnevom sem sprejel ponujeno službo na Ljubljanskem urbanističnem zavodu. Tako sem ob ponedeljkih s prvim avtobusom odhajal v Ljubljano ter se ob petkih zvečer vračal domov v Koper. Seveda sem oba prosta dneva izkoristil, da sem bil z družino in se posebej posvečal odraščajoči hčerki. Mama Lojzka me je stalno opozarjala, da jo preveč razvajam. Mala Nada pa je vsak petek že dopoldan ponavljala: »Danes pride pa potuha. Danes pride pa potuha.«

etiketo za steklenice in napis na kartonastih škatlah s seznamom vseh sort vina, ki so na razpolago v njegovi kleti, in sicer: Sauvignon, Chardonnay, Beli pinot, Tokay, Rebula, Barrique, Merlot, Cabernet Franc in Cabernet Sauvignon. Na seznamu ročno označi, koliko steklenic posamezne sorte se nahaja v škatli.

Oskar ni pozabil niti postaviti standardnega smerokaza na odcepu iz ceste med Kozano in Šmartnim.

Oskarjeva prizadevnost in napor niso mogli ostati neopaženi, še posebej zato, ker zna obdržati kvaliteto svojih vin vedno na enaki ali celo višji ravni. To dokazujejo tudi prejete diplome in medalje na vinskih sejmih, in sicer:

- velika častna diploma z zlato medaljo za naslednja vina: Merlot 1993, Merlot barrique 1993, Merlot barrique 1997 in Chardonnay 1999;
- velika častna diploma s srebrno medaljo za naslednja vina: Chardonnay 1995, Merlot barrique 1996, Beli pinot 1996, Sauvignon 1997, Chardonnay 1998 in Sauvignon 1998. Ta priznanja potrjujejo, da so tudi Oskarjevi vinogradi eno najdragocenejših imetij. V pomladanskem času ne poganjajo samo trtam mladice – 29. aprila 2005 se je Oskarjeva družina povečala za ljubko hčerko Tino.

Velika častna diploma z zlato medaljo za Merlot 1993

JOŽEF ŠIMČIČ

JOŽEF ŠIMČIČ

@ANA JAKONČIČ (IACONSIG)

IVAN ŠIMČIČ

* 25 Sep 1857-MARTINJAK
† 11 Oct 1919-GORICA

@MARIA LUIGIA SFILIGOJ

* 14 Jul 1858-AIELLO del FRIULI
† 17 Nov 1939-GORICA

GVIDO ŠIMČIČ

* 9 Oct 1887-KOZANA
† 23 Oct 1965-KOZANA

@EMA JAKONČIČ

* 4 Jun 1896-KOZANA
† 30 Jan 1982-KOZANA

ZORKO ŠIMČIČ

* 14 Sep 1928-KOZANA
† 16 Apr 2004-KOZANA

@VERA DOMENIS

* 7 Oct 1928

IVAN ŠIMČIČ

* 16 Sep 1955

@IVICA ERZETIČ

* 2 Jun 1959

TADEJ ŠIMČIČ

* 5 Jul 1980

@METKA

LUKA ŠIMČIČ

* 20 Jun 2006

MATEJA ŠIMČIČ

* 24 Jul 1983

OSKAR ŠIMČIČ

* 25 Feb 1959

@NATAŠA RENČELJ

* 12 Jan 1969

TINA ŠIMČIČ

* 29 Apr 2005

ALOJZIJA ŠIMČIČ

* 2 Dec 1929-GORICA

@SILVAN PRODAN

* 12 Oct 1933-RACIČKI BREG

SAMO PRODAN

* 11 Mar 1959-LJUBLJANA

@BOJANA BRATAŠEVEC

* 25 Jan 1959-KOPER

ANA PRODAN

* 25 Jun 1987-KOPER

ROK PRODAN

* 14 Jul 1989-KOPER

RADO PRODAN

* 25 Nov 1960-KOPER

@SPELA HOČEVAR

* 5 Sep 1962-KOPER

GREGOR PRODAN

* 13 Sep 1988-KOPER

KATARINA PRODAN

* 9 May 1991-KOPER

JOŽEF ŠIMČIČ

BOGO PRODAN

* 6 Jan 1966-KOPER
† 25 May 1969-LUCIJA

NADA PRODAN

* 15 Aug 1970-KOPER

@MARKO JAZBEC

* 19 Sep 1970-KOPER

JAKOB JAZBEC

* 7 Aug 1997-LJUBLJANA

@PETER FILIPČIČ

* 20 Jan 1961-LATINA

NIKA FILIPČIČ

* 12 Nov 2002-IZOLA

DARINKA ŠIMČIČ

* 25 Nov 1930-KOZANA

@GOJKO BJELAKOVIČ

* 1929-BUGOJNO
† 1997-ČATEŽ

SREČKO ŠIMČIČ

* 18 Jun 1935-KOZANA

@KATJA RUŠT

* 25 Nov 1940-AJDOVŠČINA

MITJA ŠIMČIČ

* 15 Mar 1963-POSTOJNA

@MAJA

* 27 Apr 1962-MARIBOR

TADEJA ŠIMČIČ

* 4 Jan 1993-ŠEMPETER

LUKA ŠIMČIČ

* 10 May 2000-ŠEMPETER

MATEJA ŠIMČIČ

* 18 Feb 1969-ŠEMPETER

@JURIJ JERELE

* 1961-LJUBLJANA

OLJA JERELE ŠIMČIČ

* 23 Jul 1999-LJUBLJANA

Dr. ROMAN ŠIMČIČ

* 24 Feb 1889
† 1 Dec 1918

JOŽE ŠIMČIČ

* 18 Nov 1890-GORICA
† 21 Feb 1891-GORICA

MARIJA ŠIMČIČ

* 18 Dec 1891-GORICA
† 25 Dec 1891-GORICA

IVAN ŠIMČIČ

* 24 May 1893
† 22 Jun 1915

ERMINIJA ŠIMČIČ

* 7 Feb 1895-GORICA
† 1 May 1907-GORICA

JOŽEF ŠIMČIČ

* 9 Aug 1896-GORICA
† 22 Dec 1980-GORICA

@VALERIA LENAŽ

* 13 Oct 1902-REKA
† 22 Feb 1993-GORICA

Vsebina

Predgovor	7
Martinjak v Brdih	9
Ivanovo rojstvo	17
Gardist na Dunaju	20
Prvi otrok.	24
Izselitev 1914. leta	26
Prevzem posestva	40
Zasnobitev	42
Preselitev na Reko	46
Odpor	50
Priključitev	54
Odkup lastnine.	57
Predanost materinstvu	60
Slovo bratov	67
Darinka in Srečko, vedoželjna otroka Gvida Simčiča	71
Sedanji nadaljevalec stoletne tradicije	77
Drevo potomcev	87
Legende k slikam	94